

7. Тогава домоветъ били църкви, а сега църквитѣ сж станали домъ. Тогава и въ домоветѣ не говорили за свѣтското, а сега и въ църква не говорятъ за духовното. Вие и тука постѣпвате, като на пазаря; и когато самъ Богъ говори, не слушате Неговитѣ думи съ мълчание, а се занимавате съ разговори за съвършено други предмети. И нека вие да се занимавате съ това, което се отнася до самитѣ васъ; не — вие говорите и слушате това, което нѣма нищо общо съ вашата работа. Ето за какво азъ плача и нѣма да престана да плача! Азъ не съмъ властенъ да оставя този домъ; ние трѣбва да стоиме тука, докато не напуснемъ сегашния животъ. И тъй, „помѣстете ни“¹⁾ както увещава ап. Павелъ. Това той казаль не за трапезата, но за сърдцето и разположението. Сжщото и ние искаме отъ васъ: любовь, сърдечна и искрена благосклонность. Ако пѣкъ и това е тежко за васъ, поне, като оставите сегашното безгрижие, възлюбете сами себе си. За нашата утеха ще бжде достатъчно и това, ако видиме, че вие успѣвате въ доброто и и ставате по-добри. Даже и тогава азъ ще проявя по-вече любовь, когато, като ви обичамъ твърде много, вие помалко ме обичате. Много е това, което ни подбужда къмъ взаимно общуване: на всички ни се предлага една трапеза; единъ Отецъ ни е сътворилъ; всички сме произлѣзли отъ една утроба; на всички ни се дава едно питие, и не само едно, но и отъ една чаша. Отецъ, за да ни разположи къмъ взаимна любовь, между другитѣ срѣдства употрѣбjava и това, че ние да пиеме отъ една чаша: това служи като знакъ на силна любовь.

Но ти ще възразишъ, че ние не можеме да се равняваме на апостолитѣ. И азъ съмъ въ това съгласенъ; и ни най-малко не споря; ние не струваме не само колкото тѣхъ, но даже и колкото тѣхнитѣ сѣнки. Но при все това вие трѣбва да извършвате своето дѣло. Това не само че нѣма да ви посрами, но ще послужи още по-вече за вашата полза.

¹⁾ II Кор. 7, 2.

Ако проявявате нужната любовъ и послушание къмъ недостойнитѣ, ще получите по-голъмо въздаяние. Ние говориме не отъ себе си, тъй като нѣмаме учителъ на земята: каквото сме приели, това ви и даваме, и когато даваме, нищо, не искаме отъ васъ, освенъ само любовъ. Ако ние действително не сме достойни за любовъ, достойни сме за нея поне заради нашата любовъ къмъ васъ. Освенъ това, намъ е заповѣдано да обичаме не само тѣзи, които ни обичатъ, но и нашитѣ врагове. Кой може да бжде толкова жестокосърдеченъ, толкова грубъ, че, като получи такава заповѣдъ, започва да се отвърщава и да ненавижда даже тѣзи, които го обичатъ, макаръ самъ да е изпълненъ съ безбройни пороци? Ние имаме общуване въ духовната трапеза; нека да имаме общуване и въ духовната любовъ. Ако разбойницитѣ, като седятъ на обща трапеза, забравятъ своитѣ зли нрави, какво оправдание ще има тогава ние, които, като се приобщаваме винаги съ тѣлото на Господа, не Му подражаваме даже и въ кротостта? За мнозина служи като достатъчна подбуда къмъ дружба не само това, че иматъ обща трапеза, но и това, че тѣ сж отъ единъ градъ; а ние, които имаме и градъ, и домъ, и трапеза, и пѣть, и врата, и корень, и животъ, и глава, и Пастиръ, и Царь, и Учителъ, и Сждия, и Творецъ, и Отецъ, и всичко общо, — какво извинение ще имаме, като избѣгваме общуването помежду си?

Не искате ли и отъ насъ чудеса, каквито вършили апостолитѣ, като отивали да проповѣдватъ: да очистваме прокажени, да изгонваме бѣсове, да възкресяваме мъртви? Но това именно ще бжде най-силно доказателство на вашето благородство и любовъ, ако вървате въ Бога, безъ да искате залози. Богъ, както поради тази причина, така и поради други, прекратилъ чудесата. Ако и безъ чудеса тѣзи, които обладаватъ едни или други съвършенства: даръ на слово или благочестие, търсятъ суетна слава, гордѣятъ се, отдѣлятъ се единъ отъ други, тогава де нѣмаше да има раздѣления, ако имаше още и чудеса? А че това азъ говоря не по предположение, — посочвамъ за доказателство коринтянитѣ, които поради самото това се раздѣлили на много партии. Търси не чудеса, но спасение на душата. Не търси това, да видишъ нѣкъой мъртвецъ възкрѣсналъ, като знаешъ, че всички мъртви ще възкрѣснатъ: не търси да видишъ слѣпеца прогледналъ, но вижъ, какъ сега всички започватъ да получаватъ по-добро и по-полезно зрение. Научи се и самъ цѣломъждрено да гледашъ, и изправи твоего око. Наистина, ако ние всички бихме живѣли така, както трѣбва, езичницитѣ се биха очудвали на насъ по-вече, отколкото на чудотворцитѣ. Чудесата често пѣти се считатъ за измама, и намиратъ въ тѣхъ много подозрително,

макаръ християнскитѣ чудеса да не сж никакъ такива. Добродетелниятъ животъ обаче не може да се подхвърли на никакво подобно подозрение, — напротивъ, добродетельта загражда устата на всички.

8. И тъй, нека да се упражняваме въ добродетельта; тя е велико богатство и велико чудо. Тя доставя истинска свобода; проявява я и въ самото робство; макаръ и да не освобождава отъ робството, самитѣ роби прави попочвени отъ свободнитѣ; а това е много по-важно, отколкото да се даде самата свобода. Тя не прави бедния богатъ, но и при самата бедность го прави достатъчно богатъ. Ако ти искашъ и чудеса да правишъ, освободи се отъ грѣховетѣ, и тогава ще да извършишъ най-големото чудо. Грѣхътъ, възлюбени, е най-злиятъ бѣсъ. И ако го изгонишъ отъ себе си, ще извършишъ по-вече отъ тѣзи, които изгонватъ хиляди бѣсове. Послушай, какъ ап. Павелъ поставя добродетельта по-високо отъ чудесата: „показвайте ревностъ за по-добри дарби, и азъ ще ви покажа пжтъ още по-превъзходенъ“;¹⁾ и по-нататкъ, като показва този пжтъ, не споменалъ нито за възкресението на мъртвитѣ, нито за очистването на прокаженитѣ, нито за нѣщо друго подобно, но вмѣсто всичко това говорилъ за любовта. Послушай, какво говори и Христосъ: „не се радвайте на това, че духоветъ ви се покоряватъ, но че имената ви сж написани на небесата“.²⁾ И по-рано, на друго мѣсто: „Мнозина ще Ми кажатъ въ оня день: Господи, Господи! не въ Твое ли име пророкувахме? И не въ Твое ли име бѣсове изгонвахме? И не въ Твое ли име много чудеса правихме? И тогава ще имъ кажа открито“, не ви зная.³⁾ Сжщо и предчкрѣстнитѣ страдания, като повикалъ ученицитѣ, казалъ имъ: „по това ще познаятъ всички, че сте Мои ученици, ако любовь имате помежду си“;⁴⁾ а не по това, че ще изгонвате бѣсове. И пакъ: по това ще узнаятъ всички, че Ти си Ме изпратилъ⁵⁾ — не по това, че тѣ ще възкресяватъ мъртви, но по това, че ще бждатъ едно. Чудесата често пжти принасятъ на други полза, а на този, който ги извършва, вредятъ, или като го довеждатъ до гордость и пустославие, или пжкъ по другъ нѣкакъвъ начинъ; а отъ добритѣ дѣла нищо подобно не може да се очаква: тѣ принасятъ полза и на тѣзи, които ги вършатъ, и на мнозина други.

И тъй, нека да ги извършваме съ пълно старание. Ако ти отъ жестокосърдеченъ си станалъ милостивъ, изцѣрилъ си тогава суха ржка; ако, като си оставилъ зрелището, отишълъ си въ църква, изправилъ си тогава хромия кракъ; ако си отвърналъ очитѣ си отъ блудницата и отъ красотата

¹⁾ I Кор. 12, 31. ²⁾ Лук. 10, 20. ³⁾ Мат. 7, 22, 23. ⁴⁾ Иоан. 13, 35.

⁵⁾ Иоан. 17, 23.

на чужда жена, отворилъ си тогава слѣпи очи; ако вмѣсто сатанински пѣсни си научилъ духовни псалми, тогава, като си билъ по-рано нѣмъ, започналъ си да говоришъ. Ето най-великитѣ чудеса! Ето дивнитѣ знамения! Ако ние непрестанно извършваме такива чудеса, чрезъ тѣхъ и сами ще станемъ велики и удивителни, и всички порочни ще привлѣчеме къмъ добродетельта, и ще достигнемъ бждещъ животъ, — съ който нека да се сподобиме всички ние чрезъ благодатъта и човѣколюбието на нашия Господъ Иисусъ Христосъ. Нему да бжде слава и сила во вѣки вѣковъ.

Аминъ.